

РЕАГОВАЊЕ У КРИЗАМА И КАТАСТРОФАМА У РЕПУБЛИЦИ АУСТРИЈИ: ПОСВЕЋЕНОСТ ИНСТИТУЦИЈА И ДРУШТВА

Слободан М. Радојевић¹

Небојша П. Књајић²

Достављен: 24.7.2025.

Језик рада: Српски

Кориговано: 23.9.2025.

Тип рада: Прегледни рад

Прихваћен: 16.10.2025.

DOI број: 10.5937/vojdela2503087R

Апстракт: У раду се разматра улога аустријских институција и друштва у организацији и реаговању у кризама и катастрофама. Полази се од претпоставке да је свеобухватна одбрана и безбедност полазна основа за успешно реаговање на кризе и катастрофе. У том погледу Аустрија је направила конкретне кораке за повећање отпорности и одбрамбених способности, што има за циљ да обезбеди способност друштва да делује у све изазовнијем безбедносном окружењу даљим развојем и јачањем свеобухватне националне одбране и свеобухватног обезбеђења безбедности. Ова два концепта узимају у обзир војне, цивилне, духовне/интелектуалне и економске мере националне одбране, као и друге важне димензије друштва. Примена анализе учешћа аустријског друштва у случају криза и катастрофа указује на значај волонтера, ефикасног рада институција и посвећености друштва у целини. Приказана је и улога оружаних снага Аустрије у реаговању на кризе и катастрофе. У раду се закључује да је систем реаговања у кризама и катастрофама организован на начин да се повећава ефикасност и ефективност и извлаче поуке које се могу применити и у другим државама.

Кључне речи: *Република Аустрија, свеобухватна национална одбрана, аустријско друштво, волонтирање, систем реаговања у кризама и катастрофама.*

¹ Универзитет одбране у Београду, Војна академија, Београд, Република Србија, Е-mail: slobodan.radojevic@va.mod.gov.rs, <https://orcid.org/0000-0001-6071-8151>

² Универзитет одбране у Београду, Војна академија, Београд, Република Србија, <https://orcid.org/0000-0002-2567-3178>

Увод

Република Аустрија, са површином од 83.858 km², савезна је република која се састоји од девет независних савезних покрајина, „лендера“ (*Länder*). Има 2.100 општина и 9,2 милиона становника. Република Аустрија основана је 1918. године политичком вољом конститутивних лендера и поново основана 1945. године, на крају Другог светског рата, а припада „старим“ европским федералним системима. Ова мала неутрална држава, међутим, може се сврстати међу најцентрализоване федералне системе у свету (Gamper 2020).

Поред тога што је „неутралност наметнула Аустрији одређене обавезе, ограничења и самодисциплину, она је увела Аустрију у међународне односе у својству активног субјекта и обезбедила јој одређени маневарски простор за самостално деловање“ (Петковић 1982: 216). Током Хладног рата ова неутрална земља морала је „да развија свеобухватне стратегије како би сачувала мир за своје становништво, а не да буде „бачена у дубину међународног занемаривања“ (Pleiner, Stupka 2010: 69).

Безбедносна политика Аустрије базира се на свеобухватној националној одбрани као утврђеном циљу државе, као и у контексту свеобухватног обезбеђења безбедности који се развија од деведесетих година прошлог столећа. Аустријска безбедносна политика свеобухватна је у димензији објеката, перцепција ризика и претњи, инструмената и фазе примене. Наиме, свеобухватна безбедносна политика Аустрије реакција је на промену парадигме безбедности и саме природе безбедносних претњи у Европи још од завршетка Хладног рата (Saito 2006).

Такође, кризе и ратови, ризици и претње 21. столећа у свету утицали су на додатно јачање овог концепта. Заправо, водећи принцип Аустрије је „свеобухватна одбрана (војна, духовна/интелектуална, цивилна и економска одбрана) која је уграђена у политички концепт активне и динамичке неутралности“ (Hauser 2007).

Аустријска безбедносна политика има за циљ да допринесе спречавању криза, као и свеобухватној стабилизацији окружења и свеобухватној борби против основних узрока криза на међународном нивоу.

Правни оквир за реаговање на кризе и катастрофе у Републици Аустрији карактерише високо децентрализовани систем, који се првенствено заснива на законодавним и извршним овлашћењима девет савезних покрајина, допуњеним савезним законима о координацији и националној безбедности. Наиме, заштита од катастрофа (*Katastrophenschutz*) у Аустрији, према Уставу, првенствено је надлежност савезних покрајина, а не савезних власти. Због тога се законске дефиниције и прописи о кризама (*Krise*) и катастрофама (*Katastrophe*) могу разликовати у законима о помоћи у катастрофама и управљању у кризама од покрајине до покрајине.

Ипак, постоје општи принципи и неке дефиниције које се појављују у правним актима Републике Аустрије. Катастрофа се уопштено односи на догађај (природни или изазван људским фактором) изузетних размера, као што су велике поплаве, земљотреси, лавине, велики пожари итд. Карактерише је неуобичајено велика опасност или штета за животе, здравље, околину или имовину (људи или ствари) и/или такав догађај премашује капацитете редовних служби (нпр. локал-

не ватрогасне службе, хитне помоћи) за суочавање и захтева увођење посебних организационих структура (попут штабова за катастрофе). Криза се дефинише као опасност изузетног обима (за живот, здравље, ред, безбедност, економско благостање) која прети или настаје и захтева хитну државну интервенцију, али не мора нужно достићи пуни обим катастрофе. Може обухватати сложене ситуације које захтевају координацију на вишем нивоу, чак и ако не проузрокују непосредну штету у истом обиму као класична катастрофа (нпр. пандемије, претње по снабдевање стратешким сировинама, велики сајбер напади).

Аустрија има свеобухватан и добро развијен систем реаговања у кризама и катастрофама, који се базира на владиним институцијама и јаким волонтерским организацијама (Neubauer et al., 2013). Платформа на којој се заснива концепт свеобухватне одбране Републике Аустрије перманентно подстиче развој свести грађана о активном учешћу, значају предузимања превентивних мера и право-временог одговора у борби против природних катастрофа. Успостављање функционалног механизма и спреге између декларисаних јединица са цивилним становништвом спроводи се у склопу бројних активности оспособљавања грађана, како кроз формално образовање, тако и предузимањем радионица и вежби које имају улогу да афирмишу нужност учешћа целокупног друштва. Свест и вољни моменат дугорочно се изграђују и постају парадигма вредносног система. У Аустрији „5% свих грађана волонтира у хитним и хуманитарним службама, пружајући укупно 1,4 милиона радних сати недељно” (Seebauer and Babcsicky, 2017: 306). Волонтери, тј. „добровољне организације су чврсто укорењене у друштвеној структури аустријских заједница” (Seebauer and Babcsicky, 2017: 313).

Као важан фактор за одржавање тренутног стандарда квалитета аустријског система заштите и реаговања у кризама и катастрофама, даље ангажовање добровољаца мора бити осигурано и побољшано у светлу текућих друштвених промена, али и развоја и утицаја технологија. Волонтеризам се у Аустрији може сматрати једним од главних стубова друштвеног система, са волонтерима који пружају услуге у разним областима друштвеног живота, од којих се посебно истиче помоћ у случају катастрофа.

Дуги низ година посвећени актери помоћи у катастрофама у Аустрији, као што су ватрогасна бригада или Црвени крст, ослањају се на формалне облике волонтирања. Дакле, типични аустријски волонтер је запослен, средњих година, ожењен и аустријски је држављанин. Међутим, уочава се да је овај систем у извесном опадању. Наиме, са друштвеним променама млађе генерације аустријског друштва траже флексибилније облике добровољног ангажовања, тј. желе да привремено пруже помоћ у случају реаговања у кризама и катастрофама, а да се не придруже традиционалним волонтерским организацијама.

У институционалном смислу, у Аустрији се Национално управљање кризама и катастрофама (Staatliche Krisen- und Katastrophenschutzmanagement – SKKM) заснива на принципима самозаштите на локалним нивоима и супсидијарности на вишим нивоима јавне власти (Rainer et al. 2016, 63). Један од стубова аустријског система реаговања у кризама и катастрофама су јаке волонтерске организације. Овај ниво волонтеризма у Аустрији у будућности мора бити сталан и у извесној мери побољшан. Узимајући у обзир вишеструке друштвене промене

које се данас дешавају, као што је фокусирање на индивидуалистички начин живота, морају се промовисати нове врсте добровољних ангажовања.

С друге стране, преиспитујући функционалност система реаговања у кризи-ма и катастрофама, спроведено је и неколико релевантних истраживања чији су резултати идентификовали и неколико изазова и непосредних проблема у широком пољу приправности и отпорности становништва Аустрије. Удружење цивилне заштите показало је висок ниво поверења у хитне службе, али и недостатак самопоуздања у погледу приправности и превентивних акција међу становништвом, посебно у урбаним срединама (Rainer et al. 2016, 63).

Свеобухватна национална одбрана и свеобухватно обезбеђење безбедности у Републици Аустрији

Наиме, још је Стратегија националне безбедности Аустрије из 2013. године повезала свеобухватну са кооперативном безбедношћу и солидарност са неутралношћу. У овој сада већ бившој стратегији наводи се да свеобухватна безбедносна политика значи да су спољни и унутрашњи аспекти безбедности нераскидиво повезани, као и цивилни и војни аспекти. Надаље, стратегија наводи да интегрисана безбедносна политика мора бити заснована на кооперативном приступу између владиних и невладиних актера, а да се безбедност мора схватити као „свеобухватан пакет”. Проактивна безбедносна политика подразумева рад на спречавању појављивања претњи на првом месту или бар предузимање корака за ублажавање њиховог негативног утицаја, тј. обликовање безбедности (Austrian Security Strategy 2013).

У том контексту, свеобухватна национална одбрана, као уставна основа аустријске безбедносне политике, постала је значајно важнија. Као основни државни задатак, промењено безбедносно окружење утицало је на неопходност јачања и даљи развој свеобухватне националне одбране као основног државног задатка у димензијама војне, цивилне, духовне/интелектуалне и економске националне одбране. Такође, акценат се ставља и на повећање разматрања других важних димензија, нпр. екологије и здравља.

С обзиром на промењено безбедносно окружење, постоји консензус да се безбедносна политика Аустрије не бави само традиционалним областима унутрашње и спољне безбедности, већ мора да тежи и свеобухватном разумевању безбедности. Имплицира се да је потребна сигурна и стална сарадња свих друштвених актера, области политике и политичких нивоа. Концепт свеобухватног обезбеђења безбедности, успостављен у Аустријској безбедносној стратегији из 2013. године, има за циљ систематску интеракцију области политике које су кључне за безбедност на основу свеукупне стратегије која се гради на областима безбедносне политике. Релевантне подстратегije затим, уколико и где је то потребно, користе се за операционализацију даљих конкретних мера. Ова основна

идеја о развија се даље, узимајући посебно у обзир уставни статус свеобухватне националне одбране као и спречавање и управљање кризама у целој држави.

Поред тога, нова Стратегија националне безбедности из 2024. године наводи да се „мора обезбедити да задаци свеобухватне националне одбране и свеобухватног обезбеђења безбедности буду прихваћени и подржани од стране становништва на основу широког политичког консензуса. Неопходну свест треба стварати и одржавати кроз комуникацију, информације и пренос знања, посебно међу младима“ (Austrian Security Strategy 2024).

Што се тиче свеобухватне националне одбране, Аустрија ће настојати да ојача отпорност државних институција, друштва и привреде. Стратегија наводи да ће оружане снаге Аустрије (*Bundesheer*) добити све неопходне ресурсе за извршавање својих задатака. Капацитети и спремност за националну одбрану чврсто су укоренењени у становништву, тј. аустријском друштву, и засновани су на одговорној безбедносној свести. У Стратегији се наводи да њих треба ојачати одговарајућим мерама у оквиру духовне/интелектуалне националне одбране (Austrian Security Strategy 2024).

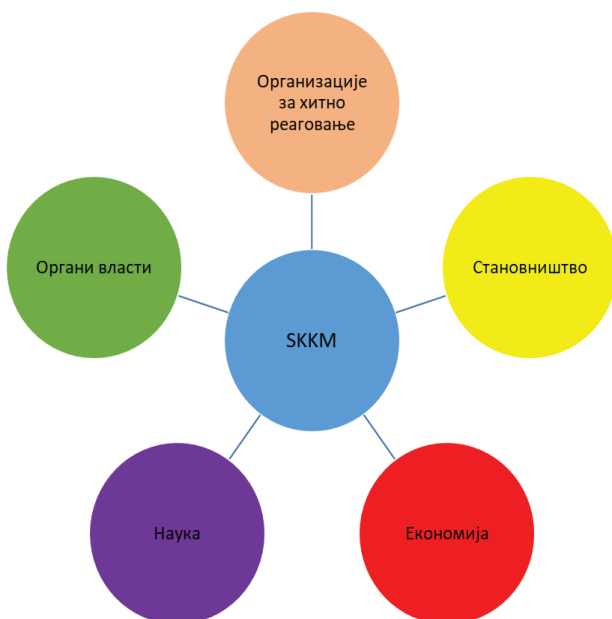
Свеобухватна одбрана и безбедност у Републици Аустрији представља сложен систем који обухвата различите аспекте, од војне одбране до цивилне заштите, сајбер безбедности и економске отпорности. Циљ је створити отпоран систем који може да одговори на различите врсте претњи. Свеобухватни национални Програм одбране у Аустрији се развија у форми система свеобухватног обезбеђења безбедности, са фокусом на нове ризике и претње. Савремено схватање безбедности окренуто је будућности и настојаће да превентивним деловањем спречи нове ризике и претње. Заправо државе су под утицајем широког спектра претњи које угрожавају њихову безбедност и безбедност њихових грађана, те „захтевају системски и стратешки одговор свих субјеката друштва“ (Миленковић и Суботић, 2022: 52).

Улога аустријског друштва и институција у кризама и катастрофама

Велике катастрофе у земљи и иностранству, као што је катастрофа реактора у Чернобиљу 1986. или катастрофа од поплава у централној Европи 2002. године, показале су да догађаји оваквих размера захтевају општу координацију преко административних и јурисдикционих граница локалних и регионалних (покрајинских) власти. Због тога је још 1986. године Савезна влада Аустрије започела управљање кризама на савезном нивоу. Од 2003. координација управљања државним кризама и заштитом од катастрофа и међународне помоћи у случају катастрофа је у надлежности Савезног министарства унутрашњих послова. Од 2004. године систем је реорганизован у Национално тело за управљање кризама и катастрофама (SKKM), као својеврсно Национално координационо тело (Krisen-und Katastrophenmanagement, 2024). Његов задатак је да обезбеди брзу координацију и консултације између свих савезних министарстава, савезних покрајина и главних спасилачких организација, посебно у случају сложених, тран-

срегионалних или међународних криза и катастрофа. Кључни актери реаговања у кризама и катастрофама у Републици Аустрији су: организације за хитно реаговање, органи власти, становништво, наука и економија (Графикон 1).

Графикон 1. *Кључни актери реаговања у кризама и катастрофама у Републици Аустрији*



Извор: Ауторска обрада (Jachs, 2011)

У Аустрији влада обезбеђује сарадњу између савезних и покрајинских органа цивилне заштите, као и са локалним оперативним јединицама на основу постојећих законских одредби. Интенција је и интензивирање обука и размена информација на националном и међународном нивоу, посебно за спречавање и борбу против тероризма, међународног организованог криминала и илегалних миграција, с једне стране, а у циљу свеобухватне заштите од катастрофа, с друге. Поред тога, ради се и на побољшању информисања јавности о мерама самозаштите и оптимизацији система упозорења.

Природне катастрофе повезане са климатским променама постају све чешће и са све тежим последицама. Стога је важно припремити државне органе за реаговање на кризе и управљање катастрофама за нове изазове, чиме се

обезбеђује повећање отпорности Аустрије (Landesverteidigung und Krisen- und Katastrophenschutz, 2020).

У случају криза и катастрофа Савезна влада / Министарство унутрашњих послова координира међународну сарадњу; координира савезни одговор и подршку покрајинама. Покрајине преузимају вођство у катастрофама великих размера; обезбеђују специјалну опрему и снаге. Затим, окрузи преузимају вођство у регионалном одговору на катастрофе; могу делегирати оперативне задатке општинама, док су општине задужене за формирање ватрогасних јединица, успостављање хитне медицинске помоћи и реаговање на локалне кризе и катастрофе.

Савезни Закон о безбедности у кризним ситуацијама из 2024. године је правни оквир за проглашење кризе. Према члану 2 овог закона, „Ако догађај, развој или друге околности у стварима за које савезна влада има законодавна и извршна овлашћења непосредно угрожавају, стварају или постоји опасност од изузетних размера по живот или здравље становништва или веће групе људи, по јавно здравље, јавни ред и безбедност у земљи, националну безбедност, животну средину или економско благостање Републике, и ако спречавање или управљање овом претњом чини хитно неопходно наређивање, спровођење или координацију мера у зони одговорности савезне владе, испуњени су услови за проглашење кризе” (Bundes-Krisensicherheitsgesetz, 2024).

Управљање катастрофама је задатак на свим нивоима власти. На националном нивоу спречавање катастрофа контролишу надлежна савезна министарства, у сарадњи са савезним покрајинама и општинама. Савезне покрајине имају примарну одговорност за одговор на катастрофе. Правни основ за реаговање су савезни државни акти о помоћи у случају катастрофе, којима се утврђује проглашење ванредне ситуације и оперативни правац реаговања на општинском, покрајинском и савезном нивоу. Министарство унутрашњих послова надлежно је за координацију управљања катастрофама на националном нивоу. Координацију обезбеђује Национално координационо тело, којим председава и којим руководи Министарство унутрашњих послова (МУП). Министарство унутрашњих послова је такође надлежно за прекограничну сарадњу и међународну помоћ у случају катастрофа.

У том контексту треба нагласити да је током 2024. године аустријски парламент усвојио и споразум са Републиком Србијом о узајамној помоћи и сарадњи у случају природних непогода и техничких катастрофа, како би се омогућила брза помоћ без бирократских препрека (Закон о потврђивању споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Аустрије о сарадњи у области заштите од катастрофа 2021). У споразуму су садржане одредбе о олакшицама приликом преласка границе и пружању узајамне помоћи.

У Аустрији оперативне капацитете углавном обезбеђују организације добровољног реаговања, дакле на волонтерској основи (ватрогасне бригаде, Црвени крст, горско спасавање и друге), које делују као владине службе у случају катастрофе (European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations 2022). Ватрогасна друштва у Републици Аустрији заснивају се на добровољном учешћу локалног становништва, почевши од најмлађег узраста. Чињеница је да Репу-

блика Аустрија цени принцип добровољног учешћа у ватрогасним јединицама и редовно обнавља ресурсе. На овај начин подиже се свест становништва о значају правовременог реаговања у кризама и катастрофама.

Аустријска асоцијација цивилне заштите спроводи превентивне мере, радње и поступке у Аустрији више од 60 година. Она представља организацију за хитне службе, која помаже људима да што се што боље организују у кризним ситуацијама пружањем информација и едукације пре него што дође до кризе. Циљеве остварује кроз информативне кампање, презентације и организовање догађаја у заједницама и регионима. Њихови програми намењени су свим старосним групама и организују се од основних школа до домова за пензионере, те представљају тачку контакта становништва и јавних институција када је у питању лична припремљеност за кризне ситуације, а овај посао обавља се бесплатно. Такође, Аустријска асоцијација цивилне заштите је кровна организација удружења цивилне заштите у аустријским савезним државама. Њихове активности финансирају се сарадњом са другим организацијама и јавним финансирањем.

Ватрогасна служба је нарочито развијена у Аустрији, са веома развијеним волонтерским духом. Наиме, укупан број ватрогасаца у Аустрији је 353.798 и од тога је: 255.069 активних добровољних ватрогасаца, 2.653 активна каријерна ватрогасца и 36.302 омладинаца ватрогасаца, док је 59.774 ватрогасаца у резерви. Укупно има 4.453 добровољна ватрогасна друштва и шест професионалних ватрогасних бригада (Беч, Линц, Грац, Инзбрук, Салцбург, Клагенфурт), 313 радних ватрогасних јединица и два добровољна ватрогасна друштва на универзитетима (Austrian Fire Brigade Association 2024).

Рад свих служби за реаговање у случају криза и катастрофа у Републици Аустрији уређен је и организован на начин како је то регулисано у оружаним снагама (кроз организацију S служби/послова, од S1 до S6). Тај метод рада примењен је у целој структури цивилне заштите Републике Аустрије, у окружним штабовима, војсци, полицији, надлежним органима локалне самоуправе итд. На тај начин повећава се ефикасност и ефективност реаговања на кризе и катастрофе.

Важно је истаћи да поред практичних знања и вештина, волонтери се уче и познавању стандардних оперативних процедура. Пошто се волонтери регрутују из различитих друштвених група, идентификују се њихова богата искуства и знања из области којима се професионално баве. Дакле, поред општих стандардних оперативних процедура, уважава се и квантум знања сваког појединца, како би сваки учесник дао свој пун допринос.

Улога оружаних снага у реаговању на кризе и катастрофе у Републици Аустрији

Аустријске оружане снаге имају значајну улогу у систему реаговања на кризе и катастрофе, а њихово место и улога су дефинисани Уставом, законима и међународним обавезама Аустрије. Основни правни акти који уређују одбрамбени систем Аустрије су Савезни устав и Закон о одбрани (*Wehrgesetz*). Савезни устав дефинише темељне принципе одбране, укључујући војну неутралност,

свеобухватну одбрану и обавезу свих грађана да учествују у одбрани земље, ако је то потребно. Закон о одбрани детаљније разрађује организацију, задатке, овлашћења и деловање оружаних снага Аустрије.

Оружане снаге Аустрије су оружана сила Републике Аустрије и као такве гарантују војну безбедност Аустрије и доприносе заштити и одбрани Европске уније. Оне бране Аустрију, њено становништво и средства за живот, представљају републичку стратешку акциону резерву, доприносе заједничкој безбедности Европске уније и дају видљив и значајан допринос међународном миру и безбедности (Military Strategic Concept 2017). Такође дају свој допринос у контексту међународне кризе и међународног управљања катастрофама под окриљем организација, као што су Уједињене нације (УН), Европска унија (ЕУ), Организација за европску безбедност и сарадњу (ОЕБС) и Партнерство за мир Северноатлантског савеза (НАТО) (Military Strategic Concept 2017). Због тога се „аустријске оружане снаге посебно припремају за задатке у области превенције сукоба, очувања мира, помоћи у катастрофама и реконструкције послератних и нефункционалних друштава. Аустријске оружане снаге концентрисане су на дужности садржане у Петерсбершким задацима ЕУ и управљање кризама у НАТО“ (Gärtner 2018: 143).

Кроз историју Оружане снаге Аустрије имале су значајну улогу у остваривању и реализацији безбедносних задатака. Ови задаци, који се протежу изван одбране земље, чине саставни део уставом дефинисаног спектра могућих војних мисија и постоје од времена Аустроугарске монархије. Заправо, ови задаци категорисани су као помоћ за спровођење закона и операције помоћи у катастрофама.

Аустрија је неутрална земља у којој су свеобухватно обезбеђење безбедности и свеобухватне мере безбедности уграђене у националну одбрану земље, стога јој је потребна модерна, напредна, свестрана савезна војска. Дакле, мора се обезбедити да савезна војска буде адекватно финансијски, кадровски и материјално опремљена како би наставила да се суочава са изазовима садашњости, али и претњама у будућности. То значи да је потребно да се оперативна способност савезне војске у земљи и иностранству циљано унапреди и да основна војна и цивилна служба буде атрактивнија за грађане Републике Аустрије. Поред тога, циљ је фокусирање на област управљања кризама и катастрофама, као и на нове претње као што су сајбер напади. Аустријске оружане снаге су несумњиво гарант безбедности аустријске државе и друштва.

Према аустријским законским прописима, војне активности на националној територији у принципу захтевају да легални органи цивилне власти траже војну помоћ и сарадњу (Frank 2005). Аустријске оружане снаге у пружању помоћи цивилном становништву у случају природних катастрофа, великих несрећа и других ванредних ситуација изводе активности које укључују спасавање, потрагу, медицинску помоћ, логистичку подршку и друге облике помоћи.

Капацитете аустријских оружаних снага за реаговање у случају криза и катастрофа представља свакако специјална декларисана јединица (Katastrophenschutz-Kapazitäten und die Spezialeinheit, AFDRU – Austrian Forces Disaster Relief Unit), која је посебно задужена за активности трагања и спасавања, као и деконтаминацију (Soldat 2023).

Кроз брзо распоређивање и специјализоване јединице, они осигуравају брзу интервенцију током криза и катастрофа, повећавајући укупну ефикасност реаговања. Поред тога, блиска сарадња са цивилним структурама, која је веома развијена у Аустрији, подстиче свеобухватан приступ реаговања у кризама и катастрофама, максимизирајући ресурсе и стручност за оптималне резултате. Коришћење најсавременијих технологија додатно јача способности аустријске војске за реаговање у кризама и катастрофама, омогућавајући им да прецизно и агилно решавају различите и изазовне ситуације.

Пошто су аустријско Министарство одбране и оружане снаге Аустрије почеле да организују курсеве/семинаре, међусобно разумевање између војних снага и цивилних организација у зонама операције је значајно побољшано, што је посебно значајно због последица које код локалног становништва изазивају кризе и катастрофе. Министарство одбране организује Курс подизања свести о реаговању у кризама и катастрофама, укључујући питања попут међународних операција помоћи у катастрофама за цивилно и војно особље намењено за релевантне операције. Поред тога, Министарство одбране организује Семинар за одговор на кризне ситуације и Курс цивилно-војне сарадње (Austria report 2005). Ови курсеви и семинари поспешују сарадњу на националном, регионалном и међународном нивоу, унапређују цивилно-војну сарадњу и успостављају поверење између актера реаговања у кризама и катастрофама. Такође, веома су значајни за размену искустава и научених лекција.

Такође, на иницијативу министра одбране Клаудије Танер (*Klaudia Tanner*), идеја о креирању програма обуке за цивилно-војну сарадњу у управљању кризама настала је септембра 2021. године на конференцији са државама Западног Балкана: Албанијом, Босном и Херцеговином, Црном Гором, Северном Македонијом и Србијом. Креиран је курс који има за циљ да допринесе бољој интероперабилности у погледу заједничког учешћа у операцијама управљања кризама које води ЕУ. Тежиште рада курса је стварање услова за унапређење цивилно-војне сарадње између држава Западног Балкана и повећању интероперабилности, као и капацитета у области заштите и спасавања у ванредним ситуацијама изазваним природним или техничко-технолошким несрећама.

Аустријске оружане снаге имају важну улогу у свеобухватној одбрани и безбедности Републике Аустрије. Њихови задаци су разноврсни, а њихово деловање је кључно за заштиту земље и њених грађана. Уз континуирану модернизацију и сарадњу са међународним партнерима, оружане снаге Аустрије настоје да одрже висок ниво спремности и способности за суочавање са изазовима 21. столећа.

Закључак

У Републици Аустрији садашњи приступ у управљању кризама и катастрофама је побољшање отпорности свих укључених актера као што су власти, хитне службе и погођено становништво у различитим фазама криза и катастрофа. Отпорно друштво карактерише способност предвиђања, управљања

и анализе сопствених ризика и развој нових процедура за спречавање кризе или смањење штете изазване кризом и/или катастрофом. На основу владиних институција и јаких волонтерских организација, Аустрија пружа и развија свеобухватан систем реаговања у кризама и катастрофама. Као важан фактор за одржавање тренутних стандарда квалитета аустријске цивилне заштите и система реаговања у кризама и катастрофама промовише се и подстиче даље ангажовање волонтера и волонтерских организација.

Ефикасна цивилна заштита, тј. реаговање у кризама и катастрофама, била би непотпуна и мање делотворна без учешћа оружаних снага Аустрије. С друге стране, треба нагласити да се војска ангажује када други не могу да помогну и не представља *први бедем одбране*, чиме се њени ресурси не троше беспотребно. Дакле, оружане снаге не ангажују се само у служби пуког успостављања организације, планирања и предвиђања, већ само као додатна снага која се превасходно огледа кроз употребу нужног људства, капацитета и средстава.

Проактивна улога аустријског друштва огледа се у веома прагматичном приступу учешћа организација у служби ефикасног управљања кризама. Тиме се знања континуирано надограђују и усавршавају. Посебно треба истаћи да аустријско друштво непрестано размењује и искуства са другим државама.

Како само нова знања отварају *врата будућности*, у складу са потребом да се мора ићи у корак са новим изазовима, важно је истаћи опште принципе аустријског друштва: схватање да су актери цивилног друштва веома значајни; да се имплементирају научна сазнања у свакодневnoj пракси; смањење бирократије и сувишних корака у служби ефикасног одговора на кризе и катастрофе; дугорочно планирање и предвиђање приликом управљања у кризи или катастрофи.

Од великог значаја су свакако детаљна искуства оваквог начина организовања служби и аустријског друштва уопште, али и волонтерских организација надлежних за кризе и катастрофе. Ова искуства и добре праксе могу се применити и у нашој земљи. Наиме, Република Србија развија концепт тоталне одбране, који у одређеним сегментима може користити управо искуства и решења свеобухватне одбране и безбедности Републике Аустрије.

Област реаговања у ванредним ситуацијама је нарочито погодна за примену аустријских искустава и решења. Зато је неопходно да се у Републици Србији усагласе цивилне и војне стандардне оперативне процедуре у процесу доношења одлука и тако учине продуктивнијим. Потребно је сагледати и могућности за скраћење административних процедура које смањују време реаговања у случају ванредних ситуација. Посебну пажњу треба посветити стицању знања младих кроз увођење посебних садржаја у оквиру обавезног школског образовања. Свест грађана треба јачати кроз бројне промотивне активности, наставне филмове и волонтерска друштва, чији би припадници имали посебан статус у друштву. Њихово радно ангажовање и допринос у медијима масовног комуницирања треба додатно афирмисати као узорно и херојско. Оваквим и сличним мерама јачала би се улога надлежних институција, подстицала свест грађана и усмеравало њихово адекватно реаговање у ванредним ситуацијама.

Литература:

- [1] Austrian Fire Brigade Association (2024). Austrian Fire Brigade Association, Österreichischer Bundesfeuerwehrverband (ÖBFV), <https://ctif.org/country-member/austria>.
- [2] Austria report (2005). National information provided by Austria in preparation for the World Conference on Disaster Reduction (Kobe, 18 to 22 January 2005).
- [3] Austrian Security Strategy Security in a New Decade: Shaping Security (2013). Federal Chancellery of the Republic of Austria, Department IV - Coordination, Division IV/6 - Security Policy Affairs, Vienna. https://www.bmlv.gv.at/pdf_pool/publikationen/sicherheitsstrategie_engl.pdf
- [4] Austrian Security Strategy (2024). Austrian Federal Chancellery, Department IV/6 Security Policy, Vienna. https://www.bmi.gv.at/502/files/240904_Sicherheitsstrategie_A4_EN_BF.pdf
- [5] Bundes-Krisensicherheitsgesetz. (2024) Bundes-Krisensicherheitsgesetz § 2, Fassung vom 07.01.2025
- [6] European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations (2022). Austria. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/national-disaster-management-system/austria_en.
- [7] Gamper, A. (2006). Republic of Austria. *Legislative, Executive, and Judicial Governance in Federal Countries*, 71-100.
- [8] Gärtner, H. (2018). Austria: engaged neutrality. In Andrew Cottey (ed.) *The European Neutrals and NATO: Non-alignment, Partnership, Membership?*, London: Palgrave Macmillan 129-149.
- [9] Hauser, G. (2007). Austrian Security Policy-New Tasks And Challenges/Rakouská Bezpečnostní Politika-Nové Úkoly A Výzvy. Univerzita Obrany. Ustav Strategických Studií. *Obrana a Strategie*, (1), 45-56.
- [10] Jachs, S. (2011). *Einführung in das Katastrophenmanagement*. Hamburg: Tredition.
- [11] Krisen- und Katastrophenmanagement (2024). <https://www.bmi.gv.at/204/SKKM/start.aspx>
- [12] Landesverteidigung und Krisen- und Katastrophenschutz (2020). Regierungsprogramm 2020-2024. https://abfang.org/wp-60db5-content/uploads/2020/02/Regierungs%C3%BCbereinkommen-2020-2024_LV_Krisen-Katastrophenschutz.pdf
- [13] Military Strategic Concept (2017). Federal Ministry of Defence. Defence Staff/Military Strategy Division. Vienna.
- [14] Neubauer, G., No wak, A., Jager, B., Kloyber, C., Flachberger, C., Foitik, G., & Schimak, G. (2013). Crowdtasking - a new concept for volunteer management in disaster relief. In *Environmental Software Systems. Fostering Information Sharing: 10th IFIP WG 5.11 International Symposium, ISESS 2013, Neusiedl am See, Austria, October 9-11, 2013. Proceedings 10* (pp. 345-356). Springer Berlin Heidelberg.
- [15] Petković, R. (1982). *Teorijski pojmovi neutralnosti*. Beograd: Rad.

[16] Pleiner, H., & Stupka, A. W. (2010). Alone, but yet together: On the military strategy of a neutral nation state in the new Europe as shown by the example of Austria. *Vojno delo*, 62(2), 29-77.

[17] Rainer, K., Levy, I., Neubauer, G., Thallinger, G., & Glanzer, M. (2016). Transferring Data in Disaster Management. *FAIMA Business & Management Journal*, 4(2), 57-70.

[18] Saito, J. (2006). Comprehensiveness of the Austrian Security Policy. 国際基督教大学学報. II-B, 社会科学ジャーナル, (57), 173-195.

[19] Seebauer, S., & Babicky, P. (2018). Trust and the communication of flood risks: comparing the roles of local governments, volunteers in emergency services, and neighbours. *Journal of flood risk management*, 11(3), 305-316.

[20] Soldat (2023) SOLDAT Leitfaden für den Dienst von Soldatinnen und Soldaten im Österreichischen Bundesheer 2023/24.

[21] Миленковић Р. М., и Суботић Р. М. (2022). Невојни аспекти стратешког одвраћања. *Војно дело*, 74(4), 52–63.

[22] Закон о потврђивању споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Аустрије о сарадњи у области заштите од катастрофа (2021). <http://www.mup.gov.rs/wps/wcm/connect/2280a824-b630-4acc-af2e-0832bee3f468/Austrija+Zakon+o+potvrdjivanju+katastrofe+29-10-21.pdf?MOD=AJPERES&CVID=nQOxDXB>

Р е з и м е

У раду се разматра улога аустријских институција и друштва у реаговању у кризама и катастрофама.

Циљ рада је да се прикаже посвећеност институција и аустријског друштва у реаговању у кризама и катастрофама, са приказом специфичних решења и искустава. Надаље, указује се да Аустрија има свеобухватан и добро развијен систем реаговања у кризама и катастрофама, који се базира на владиним институцијама и јаким волонтерским организација. Аутори крећу од свеобухватне одбране и безбедности која је полазна основа за успешно реаговање на кризе и катастрофе.

Указује се да је Аустрија направила конкретне кораке за повећање отпорности и одбрамбених способности, што има за циљ да обезбеди способност целе нације да делује у све изазовнијем безбедносном окружењу. Даљим развојем и јачањем војне, цивилне, духовне/интелектуалне и економске националне одбране Аустрије постижу се отпорност и спремност за реаговање на све комплексније изазове и претње.

Применом анализе садржаја докумената који разматрају учешће аустријских институција и друштва у случају криза и катастрофа, аутори указују на значај волонтера и посвећеност институција. Студијским боравком и учешћем на курсу Цивилно-војне сарадње у управљању кризама и катастрофама у организацији оружаних снага Аустрије аутори су непосредно упознали организацију система реаговања у кризама и катастрофама у Републици Аустрији.

У раду је приказана улога оружаних снага Аустрије у реаговању на кризе и катастрофе и указују на значајну чињеницу – постојање декларисане јединице за ове задатке. Поред тога, блиска сарадња војске са цивилним структурама, која је у Аустрији веома развијена, подстиче свеобухватан приступ управљању у кризама и катастрофама, максимизирајући ресурсе и стручност за оптималне резултате. Оружане снаге се ангажују у кризама и катастрофама као додатна снага која се превасходно огледа кроз употребу нужног људства, капацитета и средстава.

Аутори закључују да је систем реаговања организован на начин да се повећава ефикасност и ефективност и извлаче поуке које се могу применити и у другим државама. Један од најважнијих стубова аустријског система реаговања у кризама и катастрофама су свакако активне и посвећене волонтерске организације. Иако је волонтеризам у Аустрији врло развијен и популаран, у будућности се морају обезбедити сталност и извесна побољшања. Стога се разматрају вишеструке друштвене промене у Аустрији и истиче промовисање нових облика добровољних ангажовања.

Кључне речи: *Република Аустрија, свеобухватна национална одбрана, аустријско друштво, волонтирање, реаговање у кризама и катастрофама*

© 2025 Аутори. Објавило *Војно дело* (<http://www.vojnodelo.mod.gov.rs>). Ово је чланак отвореног приступа и дистрибуира се у складу са лиценцом Creative Commons (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).



RESPONSE TO CRISIS AND DISASTERS IN THE REPUBLIC OF AUSTRIA: COMMITMENT OF INSTITUTIONS AND SOCIETY

Slobodan M. Radojević¹

Nebojša P. Kljajić²

Достављен: 24.7.2025.

Language: Serbian

Кориговано: 23.9.2025.

Type of paper: Review scientific paper

Прихваћен: 16.10.2025.

DOI number: 10.5937/vojdelo2503087R

Abstrakt: This paper analyses the role of Austrian institutions and society in the organisation and responding to crisis and disasters. The starting point is an assumption that all-encompassing defence and security make a foundation for a successful response to crisis and disasters. In that respect, Austria has made concrete steps to increase its resilience and defence capabilities aimed at ensuring the capability of the society to act in an ever more challenging security environment through continued development and strengthening of all-encompassing national defence and all-encompassing assurance of security. These two concepts take into account military, civilian, spiritual/intellectual and economic measures of national defence, as well as other important social dimensions. The application of the analysis of the involvement of Austrian society in case of crisis and disasters underscores the significance of volunteers, efficient work of institutions, and dedication of the society as a whole. It also presents the role of the armed forces of Austria in the response to crisis and disasters. The conclusion of the paper is that the system of response to crisis and disasters is organised in the way that increases efficiency and effectiveness, and the paper also draws the conclusions that can be applied in other states as well.

Keywords: *The Republic of Austria, all-encompassing national defence, Austrian society, volunteering, system of response to crisis and disasters.*

¹ University of Defence in Belgrade, Military Academy, Belgrade, the Republic of Serbia, E-mail: slobodan.radojevic@va.mod.gov.rs, <https://orcid.org/0000-0001-6071-8151>.

² University of Defence in Belgrade, Military Academy, Belgrade, the Republic of Serbia, <https://orcid.org/0000-0002-2567-3178>.

Introduction

The Republic of Austria, covering the surface of 83,858 km², is a federal republic consisting of nine autonomous federal provinces ("Länder"). It has 2,100 municipalities and 9.2 million citizens. The Republic of Austria was established in 1918 by the political will of the constituting *Länders*, and reestablished in 1945 at the end of the Second World War, and it belongs to the "old" European federal systems. However, this small neutral state can be classified among the most centralised federal systems in the world (Gamper 2020).

Apart from the fact that the "neutrality has imposed on Austria certain obligations, restrictions and self-discipline, it has introduced Austria into international relations as an active subject and provided it with certain manoeuvring space for autonomous action" (Petković 1982: 216). During the Cold War, this neutral country had to "develop all-encompassing strategies to preserve peace for its citizens to avoid being "thrown into the abyss of international neglect" (Pleiner, Stupka 2010: 69).

The security policy of Austria is based on the comprehensive national defence as an identified goal of the state, and in the context of the overall provision of security, which has been developed since the nineties of the last century. The comprehensiveness of the Austrian security policy is reflected in the dimension of objects, perception of risks and threats, instruments and application phase. Namely, the comprehensive security policy of Austria is a reaction to the changed paradigm of security and the very nature of security threats in Europe ever since the end of the Cold War (Saito 2006).

Also, crisis and wars, 21st century risks and threats of the world have had impact on the further strengthening of this concept. In fact, the guiding principle of Austria is "the comprehensive defence (military, spiritual/intellectual, civil and economic defence) which is integrated into the political concept of active and dynamical neutrality" (Hauser 2007).

The Austrian security policy is aimed at contributing to preventing crisis, and overall stabilisation of the environment and all-encompassing fight against underlying causes of the crisis at international level.

The legal framework for responding to crisis and disasters in the Republic of Austria is characterised by a highly decentralised system, which is primarily based on legislative and executive authorities of the nine federal provinces, amended by federal laws on the coordination and national security. Namely, the protection against disasters (*Katastrophenschutz*) in Austria, according to its Constitution, is chiefly the responsibility of the federal provinces, not the federal authorities. Because of that, legal definitions and regulations on crisis (*Krise*) and disasters (*Katastrophe*) may differ in laws on assistance in disasters and crisis management from province to province.

Still, there are some general principles and some definitions that appear in legal acts of the Republic of Austria. In general, disaster refers to an event (natural or caused by human factor) of extreme scale, such as great floods, earthquakes, avalanches, great fires, etc. It is characterised by extraordinarily grave danger or damage to lives, health, environment, or property (of the people and things) and/or such event exceeds the capacities of regular services (for example local fire service, medical

emergency services) to provide response, and it requires introducing special organisational structures (like crisis headquarters). Crisis is defined as a threat of extreme scope (to life, health, order, security, economic wellbeing) that threatens or emerges, and requires emergent state intervention, but does not have to reach the full disaster scale. It can include complex situations that demand the coordination at a higher level, even if they do not cause immediate damage to the same extent as a classical disaster (for example pandemics, threats to the supply of strategic supplies, massive cyber attacks).

Austria possesses an all-encompassing and well-developed system of responding to crisis and disasters that is based on governmental institutions and strong voluntary organisations (Neubauer et al., 2013). The concept of the comprehensive defence of the Republic of Austria is a platform which permanently encourages raising awareness of the citizens regarding the active participation, importance of undertaking preventive measures and timely responding to the fight against natural disasters. The establishment of a functional mechanism and joint action between declared units and civilian population is carried out in the framework of numerous training activities for the citizens, both through formal education and attendance at workshops and exercises intended to promote the necessity of the participation of the entire society. Awareness and willingness are built over a long time and become a paradigm of the system of values. In Austria, "5% of all citizens volunteer in emergency and humanitarian services, devoting in total 1.4 million working hours per week" (Seebauer and Babcicky, 2017: 306). The volunteers, i.e. "Volunteer organisations are deeply rooted in the social structure of Austrian communities" (Seebauer and Babcicky, 2017: 313).

Being an important factor in the maintenance of the current standard of quality of the Austrian system of the protection and response to crisis and disasters, further engagement of the volunteers must be ensured and enhanced in the light of the current social changes, and technological development and its influence. In Austria, volunteerism can be considered as one of the main pillars of the social system, with volunteers who provide services in different areas of social life, among which assistance in case of disasters takes a prominent place.

For many years now, actors in Austria dedicated to providing assistance in disasters, like fire brigade or Red Cross, rely on formal models of voluntary service. Therefore, a typical Austrian volunteer is employed, middle-aged, married, and is an Austrian citizen. However, certain decline of this system can be observed. Namely, impacted by social changes, younger generations of the Austrian society look for more flexible models of voluntary service i.e. they prefer providing assistance provisionally in case of responding to crisis and disasters without joining the traditional voluntary organisations.

In institutional terms, in Austria, the National crisis and disaster management (Staatliche Krisen- und Katastrophenschutzmanagement – SKKM) is based on the principles of self-protection at local levels and subsidiarity at higher levels of public authorities (Rainer et al. 2016, 63). One of the pillars of the Austrian system of response to crisis and disasters are strong voluntary organisations. This level of volunteerism in Austria must be maintained in the future and even improved to certain extent. Taking

into account multiple societal changes that take place at present, such as focusing on an individualistic way of living, new forms of voluntary engagement must be promoted.

On the other hand, reviewing the functionality of the system of response to crisis and disasters, several relevant pieces of research have been conducted and their results identified several challenges and immediate problems in the wide field of readiness and resilience of Austrian population. The Association of civil protection demonstrated a high rate of confidence in emergency services, but also a lack of self-confidence regarding the readiness and preventive actions among the population especially in urban environments (Rainer et al. 2016, 63).

Comprehensive National Defence and Comprehensive Provision of Security in the Republic of Austria

Specifically, as early as in 2013, the Strategy of National Security of Austria linked comprehensive and cooperative security, and solidarity with neutrality. This, now former, strategy states that the comprehensive security policy means that external and internal aspects of security are inextricably linked as well as the civilian and military aspects. Furthermore, the strategy states that the integrated security policy must be based on a cooperative approach between governmental and non-governmental actors, and that security must be understood as a “whole package”. A proactive security policy implies the work on the prevention of emerging threats in the first place or at least taking steps to mitigate their harmful effect, i.e. shaping security (Austrian Security Strategy 2013).

In that context, the comprehensive national defence, as a constitutional basis of Austrian security policy, has become significantly more important. Being the fundamental state task, the transformed security environment has created a necessary to strengthen and further develop the comprehensive national defence as a primary state task in dimensions of military, civil, spiritual/intellectual and economic national defence. In addition, the focus is placed on the enhanced analysis of other important dimensions, for example ecology and health.

Given the transformed security environment, there is a consensus that Austrian security policy should not deal only with the traditional areas of internal and external security, but to aspire to an all-encompassing understanding of security. It is implied that it is necessary to establish solid and permanent cooperation among all social actors, policy area and political levels. The concept of comprehensive provision of security, established in the Austrian security strategy of 2013, is aimed at ensuring a systemic interaction of policy areas that are pivotal for security on the basis of the overall strategy built upon the areas of security policy. Then, relevant substrategies, if and when needed, are used for the operationalisation of further concrete measures. This basic idea is developed further, especially taking into consideration the constitutional status of the comprehensive national defence as well as the prevention and crisis management in the entire state.

Apart from that, the new Strategy of National Security of 2024 states that “it must be ensured that the tasks of the comprehensive national defence and comprehensive provision of security are accepted and supported by the population on the basis of a wide political consensus. The necessary awareness should be created and maintained through communication, information, and transfer of knowledge, especially among the young” (Austrian Security Strategy 2024).

As regards the comprehensive national defence, Austria will endeavour to strengthen the resilience of state institutions, society and economy. The strategy states that the armed forces of Austria (*Bundesheer*) will receive all necessary resources for the execution of their tasks. The capacities and readiness for national defence are deeply rooted in the population, i.e. Austrian society, and they are based on responsible security awareness. The Strategy also states that they should be strengthened through appropriate measures in the framework of spiritual/intellectual national defence (Austrian Security Strategy 2024).

The comprehensive defence and security in the Republic of Austria represents a complex system that encompasses diverse aspects, from military defence to civil protection, cyber security and economic resilience. The aim is to create a resilient system that can respond to diverse threats. The comprehensive national programme of defence in Austria is being developed in the form of the system of comprehensive provision of security with the focus on new risks and threats. Modern notion of security is oriented towards the future and it will endeavour to prevent new risks and challenges through preventive action. Actually, the states are influenced by a wide spectrum of threats that jeopardise their security and the security of their citizens, and therefore “demand a systemic and strategic response of all subjects of society” (Milenković and Subotić, 2022: 52).

The Role of Austrian Society and Institutions in Crisis and Disasters

Great disasters in a country and abroad, like the disaster with the reactor in Chernobyl in 1986, or the disaster caused by floods in central Europe in 2002 showed that the events of such scale demand general coordination beyond administrative and jurisdiction borders of local and regional (provincial) authorities. That is why, as early as in 1986, the Federal Government of Austria initiated crisis management at federal level. From 2003, the coordination of state crisis management and protection against disasters and international aid in case of disasters has been entrusted to the Federal Ministry of the Interior. In 2004, the system was reorganised into the National body for crisis and disaster management (SKKM) as a one-of-a-kind National coordinating body (Krisen-und Katastrophenmanagement, 2024). Its task is to ensure fast coordination and consultation among all federal ministries, federal provinces and main rescue organisations, particularly in the event of complex, transregional or international crisis and disasters. The key actors in the response to crisis and disasters in the Republic of Austria are: Rapid reaction organisations, public authorities, population, science and economy (Chart 1).

Chart 1. *The key actors in the response to crisis and disasters in the Republic of Austria*



Source: Produced by an author (Jachs, 2011).

In Austria, pursuant to existing legal provisions, the government ensures the cooperation between federal and provincial civil protection bodies, as well as local operational units. The intention is to intensify training and exchange information at national and international level, especially regarding the prevention and fight against terrorism, international organized crime, and illegal migration on one hand, and with the view to ensuring the comprehensive protection against disasters on the other. In addition, the work is done on the improvement of public information on the measures of self-protection and the optimisation of warning system.

Natural disasters connected to climate change are becoming more frequent leaving ever graver consequences. Hence, it is important to prepare state bodies for responding to crisis and disaster management caused by the new challenges, which ensures increased resilience of Austria (Landesverteidigung und Krisen- und Katastrophenschutz, 2020).

In case of crisis and disasters the Federal Government/Ministry of the Interior coordinates international cooperation; coordinates the federal response and support to the provinces. The provinces takeover the management of great scale disasters, provide special equipment and forces. Then, the counties takeover the leadership in

terms of the regional response to disasters; they can delegate operational tasks to municipalities, while municipalities are in charge of the establishment of fire-fighting units, emergency medical assistance, and response to local crisis and disasters.

The Federal Security Crisis Act of 2024 is a legal framework for the declaration of crisis. According to Section 2 of this act, "if an event, a development or other circumstances in areas in which the federal state is competent to legislate and execute pose an imminent or emerging danger of exceptional magnitude to the life and health of the population, to public order and internal security, to national security, to the environment or to economic well-being, the prevention or management of which urgently requires the immediate ordering, implementation and coordination of measures in the area of federal competence, the conditions are met for the declaration of crisis" (Bundes-Krisensicherheitsgesetz, 2024).

Disaster management is a task of all levels of government. At national level, disaster prevention is controlled by responsible federal ministries in collaboration with federal provinces and municipalities. Federal provinces have the primary responsibility to respond to disasters. The legal basis for providing response are federal state acts on assistance in case of disaster, which define the declaration of an emergency and operational directions of response at municipal, provincial and federal levels. The Ministry of the Interior is responsible for the coordination of disaster management at the national level. The coordination is provided by the National Coordination Body, which is chaired and managed by the Ministry of the Interior. Also, the Ministry of the Interior is responsible for cross-border cooperation and international assistance in case of disasters.

In that context, it should be underlined that in 2024, Austrian Parliament adopted an agreement with the Republic of Serbia on mutual assistance in case of natural disasters and technogenic disasters to ensure fast assistance without bureaucratic obstacles (Zakon o potvrđivanju sporazuma između Vlade Republike Srbije i Vlade Republike Austrije o saradnji u oblasti zaštite od katastrofa 2021). The agreement contains provisions on facilitated border crossing and the provision of mutual assistance.

In Austria, operational capacities are mostly provided by voluntary organisations, voluntarily (fire-fighting brigades, Red Cross, mountain search and rescue and other), which, in case of disasters, operate as governmental services (European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations 2022). Fire-fighting associations in the Republic of Austria are based on the voluntary participation of the local population, starting from the earliest age. The fact is that the Republic of Austria appreciates the principle of voluntary participation in fire-fighting units and it replenishes its resources on regular basis. In this way, it raises the awareness of the population on the significance of timely response to crisis and disasters.

Austrian Civil Protection Association has been carrying out preventive measures, actions and procedures in Austria for more than 60 years. It represents an emergency service organisation that helps people to organise in the best possible way in crisis situations by providing information and education before crisis occur. It achieves its goals through information campaigns, presentations and organisation of events in communities and regions. Their programmes are intended for all age groups and they

are organised everywhere, from elementary schools to homes for pensioners, and they represent a point of contact between the population and public institutions in terms of personal preparedness for crisis, and this activity is performed free of charge. Also, the Austrian Civil Protection Association is an umbrella organisation of civil protection associations in federal states of Austria. Their activities are financed through the cooperation with other organisations and public financing.

The fire-fighting service is especially developed in Austria with highly developed volunteering spirit. Namely, the total number of fire-fighters in Austria is 353,798, out of which: 255,069 are active voluntary fire-fighters, 2,653 are active career fire-fighters, and 36,302 are young fire-fighters, while 59,774 are fire-fighters in reserve. There are 4,453 fire-fighting associations in total and six professional fire-fighting brigades (Vienna, Linz, Innsbruck, Salzburg, Klagenfurt), 313 operating fire-fighting units and two university voluntary fire-fighting associations (Austrian Fire Brigade Association 2024).

The work of all services for response to crisis and disasters in the Republic of Austria is organised in the same way as in the armed forces (through the organisation of S services/work, from S1 to S6). This method of work is implemented in the entire civil protection structure of the Republic of Austria, in armed headquarters, military, police, responsible authorities of local self-government etc. This increases the efficiency and effectiveness of response to crisis and disasters.

It is important to point out that apart from practical knowledge and skills, the volunteers learn standard operational procedures as well. As the volunteers are recruited from different social groups, their rich experiences and knowledge acquired in the areas of their profession are also identified. Hence, apart from the general standard operational procedures, the quantum of knowledge of every individual is appreciated as well so that each participant could make his full contribution.

The Role of the Armed Forces in the Response to Crisis and Disasters in the Republic of Austria

The Austrian Armed Forces play a significant role in the system of response to crisis and disasters, and its place and role are defined by the Constitution, laws and international obligations of Austria. Basic legal acts that regulate the defence system of Austria are the Federal Constitution and Defence Law (*Wehrgesetz*). The Federal Constitution defines the foundation principles of defence, including the military neutrality, comprehensive defence, and the obligation of all citizens to participate in the defence of the country if required. Defence Law elaborates the organisation, tasks, authorisations, and actions of the Austrian Armed Forces.

The Austrian Armed Forces are an armed force of the Republic of Austria, and as such, it guarantees the military security of Austria and contributes to the protection and defence of the European Union. It defends Austria, its population and means of life, and they represent a republic strategic action reserve, contribute to common security of the European Union, and provide a visible and significant contribution to international peace and security (Military Strategic Concept 2017). They also provide

their contribution in the context of international crisis and international disaster management under the auspices of organisations like the United Nations (UN), European Union (EU), Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE) and North Atlantic Treaty Organization Partnership for Peace (NATO) (Military Strategic Concept 2017). That is why “the Austrian Armed Forces specifically prepares for the tasks in the field of conflict prevention, peacekeeping, disaster relief, and reconstruction of postwar and non-functional societies. The Austrian Armed Forces is focused on the duties contained in the EU Petersburg tasks and NATO crisis management (Gärtner 2018: 143).

Through history, the Austrian Armed Forces played an important role in the achievement and execution of security tasks. These tasks, that extend beyond the defence of the country, make an integral part of a spectrum of possible military missions defined by the Constitution and they have existed since the times of the Austro-Hungarian monarchy. In fact, these tasks are categorised as support to law enforcement and disaster relief operations.

Austria is a neutral country where the comprehensive security provision and comprehensive security measures are integrated into national defence of the country, which is why it needs a modern, advanced, diverse federal military. Hence, it must be ensured that the federal military is appropriately financially supported, manned and materially equipped to continue facing the challenges of the present, and the threats of the future. This means that the operational capability of the federal armed forces in the country and abroad should be strategically improved and that the primary military and civilian service should be made more attractive to the citizens of the Republic of Austria. Apart from that, the aim is to focus on the field of crisis and disaster management, and on the new threats like cyber attacks. The Austrian Armed Forces is undoubtedly a guarantor of security of Austrian state and society.

According to Austrian legal regulations, military activities in the national territory generally require that legal bodies of civilian authorities request military assistance and cooperation (Frank 2005). When rendering assistance to civilian population in case of natural disasters, large accidents, and other emergencies, the Austrian Armed Forces carry out activities that include rescue, search, medical assistance, logistic support, and other kinds of assistance.

A special declared unit (Katastrophenschutz-Kapazitäten und die Spezialeinheit, AFDRU – Austrian Forces Disaster Relief Unit), certainly represents the capacities of the Austrian Armed Forces providing response in case of crisis and disasters, which is specifically tasked for the activities of search and rescue, as well as decontamination (Soldat 2023).

Though rapid deployment and specialised units, they ensure a swift intervention in crisis and disasters, increasing the overall efficiency of the response. In addition, the close cooperation with civilian structures, which is highly developed in Austria, encourages the all-encompassing approach to responding to crisis and disasters, maximising the resources and expertise to achieve optimal results. The use of the state-of-the-art technologies additionally strengthens the capabilities of the Austrian military to respond to crisis and disasters, enabling it to solve different and challenging situations with precision and agility.

Given that the Austrian Ministry of Defence and Austrian Armed Forces have started organising courses/seminars, the mutual understanding between the military forces and civilian organisations in the areas of operation has been significantly increased which is particularly important because of the consequence that crisis and disasters leave on local population. The Ministry of Defence organises a Course of raising awareness regarding responding to crisis and disasters, which includes issues like international disaster relief operations for civilian and military personnel intended for relevant operations. Apart from that, the Ministry of Defence organises a Seminar on response to crisis situations and Course of civil-to-military cooperation (Austria report 2005). These courses and seminars encourage the cooperation at national, regional, and international level, and enhance civil-to-military cooperation and establish confidence among the actors providing response in crisis and disasters. Also, they are very important for the exchange of experience and lessons learned.

In addition, on the initiative of the Minister of Defence Klaudia Tanner, the idea on the establishment of a training programme for civil-to-military cooperation in crisis management was created in 2021 at a conference held with the states of the Western Balkans: Albania, Bosnia and Herzegovina, Montenegro, North Macedonia, and Serbia. A course has been created with the view to contributing to better interoperability in terms of joint participation in crisis management operations led by the EU. The focus of the course is to create conditions for the enhancement of civil-to-military cooperation among the states of the Western Balkans, and the increase of interoperability, as well as the capacities in the area of protection and rescue in emergencies caused by natural or technogenic accidents.

The Austrian Armed Forces play an important role in the comprehensive defence and security of the Republic of Austria. Their tasks are diverse, and their action is crucial for the protection of the country and its citizens. With continuous modernisation and cooperation with international partners, the Austrian Armed Forces strive to maintain a high level of readiness and competence to face the challenges of 21st century.

Conclusion

The current approach to crisis and disaster management in the Republic of Austria is oriented towards the improvement of resilience of all actors involved, like the authorities, emergency services, and affected population in different phases of crisis and disasters. A resilient society is characterised by the ability to predict, manage and analyse its own risks, and to develop new procedures to prevent crisis or reduce the damage caused by crisis and/or disasters. Relying on governmental institutions and strong voluntary organisations, Austria provides and develops an all-encompassing system of response to crisis and disasters. Further engagement of volunteers and voluntary organisations is promoted and encouraged as an important factor of maintenance of the current quality standards of Austrian civil protection and the system of responding to crisis and disasters.

An efficient civil protection, i.e. response to crisis and disasters would be incomplete and less effective without the participation of the Austrian Armed Forces. On the

other hand, it should be noted that the military is engaged when other cannot be, and it does not represent *the first line of defence*, which ensures that its resources are not needlessly wasted. Hence, the armed forces are not engaged merely to establish organisation, planning and predicting, but solely as an additional force that is reflected through the use of necessary personnel, capacities and assets..

The proactive role of Austrian society is reflected in a very pragmatic approach to the participation of organisations in the service of an efficient crisis management. Consequently, knowledge is permanently upgraded and advanced. It should be specifically noted that the Austrian society continuously exchanges experiences with other states.

As only new knowledge opens *the door to the future*, in keeping with the need to keep up with new challenges, it is important to highlight the general principles of the Austrian society: understanding of the great importance of civil society actors; implementing scientific knowledge to daily practice; reducing red tape and redundant steps to ensure an efficient response to crisis and disasters; long-term planning and prediction when managing crisis and disasters.

Detailed experiences gained through such manner of organising the services and Austrian society as a whole, and voluntary organisations responsible for crisis and disasters are certainly very important. Such experiences and examples of good practice can be implemented in our country as well. Namely, the Republic of Serbia is developing the total defence concept, which in some segments can make use of the very experiences and solutions of the comprehensive defence and security of the Republic of Austria.

The area of responding to crisis and disasters is particularly suitable for the implementation of Austrian experiences and solutions. That is why it is necessary to harmonise civilian and military standard operational procedures in decision-making process of the Republic of Serbia making them more productive. It is required to analyse the possibilities for the reduction of administrative procedures that would decrease the response time in case of emergencies. Specific attention should be paid to encouraging the young to acquire knowledge through the introduction of specific content in the framework of mandatory school education. Citizens' awareness should be strengthened through numerous promotional activities, educational films and voluntary organisations, whose members would enjoy a special status in the society. Their work engagement and contribution should be additionally promoted in mass communication media as exemplary and heroic. Such and similar measures would strengthen the role of responsible institutions, encourage the awareness of the citizens and direct their appropriate response in emergencies.

Literature:

[1] Austrian Fire Brigade Association (2024). Austrian Fire Brigade Association, Österreichischer Bundesfeuerwehrverband (ÖBFV), <https://ctif.org/country-member/austria>.

[2] Austria report (2005). National information provided by Austria in preparation for the World Conference on Disaster Reduction (Kobe, 18 to 22 January 2005).

[3] Austrian Security Strategy Security in a New Decade: Shaping Security (2013). Federal Chancellery of the Republic of Austria, Department IV - Coordination, Division IV/6 - Security Policy Affairs, Vienna. https://www.bmlv.gv.at/pdf_pool/publikationen/sicherheitsstrategie_engl.pdf

[4] Austrian Security Strategy (2024). Austrian Federal Chancellery, Department IV/6 Security Policy, Vienna. https://www.bmi.gv.at/502/files/240904_Sicherheitstrategie_A4_EN_BF.pdf

[5] Bundes-Krisensicherheitsgesetz. (2024) Bundes-Krisensicherheitsgesetz § 2, Fassung vom 07.01.2025

[6] European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations (2022). Austria. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/national-disaster-management-system/austria_en.

[7] Gamper, A. (2006). Republic of Austria. *Legislative, Executive, and Judicial Governance in Federal Countries*, 71-100.

[8] Gärtner, H. (2018). Austria: engaged neutrality. In Andrew Cottey (ed.) *The European Neutrals and NATO: Non-alignment, Partnership, Membership?*, London: Palgrave Macmillan 129-149.

[9] Hauser, G. (2007). Austrian Security Policy-New Tasks And Challenges/Rakouská Bezpečnostní Politika-Nové Úkoly A Výzvy. Univerzita Obrany. Ustav Strategických Studií. *Obrana a Strategie*, (1), 45-56.

[10] Jachs, S. (2011). *Einführung in das Katastrophenmanagement*. Hamburg: Tredition.

[11] Krisen- und Katastrophenmanagement (2024). <https://www.bmi.gv.at/204/SKKM/start.aspx>

[12] Landesverteidigung und Krisen- und Katastrophenschutz (2020). Regierungsprogramm 2020-2024. https://abfang.org/wp-60db5-content/uploads/2020/02/Regierungs%C3%BCbereinkommen-2020-2024_LV_Krisen-Katastrophenschutz.pdf

[13] Military Strategic Concept (2017). Federal Ministry of Defence. Defence Staff/ Military Strategy Division. Vienna.

[14] Neubauer, G., No wak, A., Jager, B., Kloyber, C., Flachberger, C., Foitik, G., & Schimak, G. (2013). Crowdtasking - a new concept for volunteer management in disaster relief. In *Environmental Software Systems. Fostering Information Sharing: 10th IFIP WG 5.11 International Symposium, ISESS 2013, Neusiedl am See, Austria, October 9-11, 2013. Proceedings 10* (pp. 345-356). Springer Berlin Heidelberg.

[15] Petković, R. (1982). *Teorijski pojmovi neutralnosti*. Beograd: Rad.

[16] Pleiner, H., & Stupka, A. W. (2010). Alone, but yet together: On the military strategy of a neutral nation state in the new Europe as shown by the example of Austria. *Vojno delo*, 62(2), 29-77.

[17] Rainer, K., Levy, I., Neubauer, G., Thallinger, G., & Glanzer, M. (2016). Transferring Data in Disaster Management. *FAIMA Business & Management Journal*, 4(2), 57-70.

[18] Saito, J. (2006). Comprehensiveness of the Austrian Security Policy. 国際基督教大学学報. II-B, 社会科学ジャーナル, (57), 173-195.

[19] Seebauer, S., & Babicky, P. (2018). Trust and the communication of flood risks: comparing the roles of local governments, volunteers in emergency services, and neighbours. *Journal of flood risk management*, 11(3), 305-316.

[20] Soldat (2023) SOLDAT Leitfaden für den Dienst von Soldatinnen und Soldaten im Österreichischen Bundesheer 2023/24.

[21] Миленковић Р. М., и Суботић Р. М. (2022). Невојни аспекти стратешког одвраћања. *Војно дело*, 74(4), 52–63.

[22] Закон о потврђивању споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Аустрије о сарадњи у области заштите од катастрофа (2021). <http://www.mup.gov.rs/wps/wcm/connect/2280a824-b630-4acc-af2e-0832bee3f468/Austrija+Zakon+o+potvrdjivanju+katastrofe+29-10-21.pdf?MOD=AJPERES&CVID=nQOxDXB>

Summary

This paper analyses the role of Austrian institutions and society in responding to crisis and disasters.

The purpose of the paper is to present the dedication of institutions and Austrian society to response to crisis and disasters, showcasing specific solutions and experiences. Furthermore, it is noted that Austria possesses an all-encompassing and well-developed system of responding to crisis and disasters that is based on governmental institutions and strong voluntary organisations. The authors start from comprehensive defence and security which is the starting point for the successful provision of response to crisis and disasters.

It is noted that Austria has made concrete steps to increase resilience and defence capabilities, which is aimed at ensuring the capability of the entire nation to act in ever more challenging security environment. Continued development and reinforcement of military, civilian, spiritual/intellectual and economic national defence in Austria, achieves resilience and readiness to respond to ever more complex challenges and threats.

Through the analysis of documents on the participation of Austrian institutions and society in case of crisis and disasters, the authors point to the importance of volunteers and institutional commitment. Through a study trip and participation in the course on Civil-to-military cooperation in crisis and disaster management organised by the Austrian Armed Forces, the authors have gained a direct insight into the organisation of the system of responding to crisis and disasters in the Republic of Austria.

The paper presents the role played by the Austrian Armed Forces in responding to crisis and disasters, and underlines a significant fact - the existence of a unit declared for such tasks. In addition, the close cooperation between the military and civilian structures is highly developed in Austria, and it encourages the all-encompassing approach to crisis and disasters management, maximising the resources and expertise

to achieve optimal results. The armed forces are engaged in crisis and disasters as an additional force whose role is primarily reflected in the engagement of necessary personnel, capacities and assets.

The authors conclude that the system of response is organised in the way that increases efficiency and effectiveness, and the paper also draws the conclusions that can author other states as well. One of the most important pillars of the Austrian system of response to crisis and disasters are certainly the active and dedicated voluntary organisations. Even though the volunteerism is quite developed and popular in Austria, the continuity and certain improvements must be achieved in the future. That is why manifold social changes are under consideration in Austria, and the promotion of new forms of voluntary engagement is emphasised.

Keywords: *The Republic of Austria, all-encompassing national defence, Austrian society, volunteering, response to crisis and disasters*

© 2025 The Authors. Published by Vojno delo (<http://www.vojnodelo.mod.gov.rs>). This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

